

Odpoved.

Rósila sólze je
Mene prósila je
Da bi pozabil vse
In ji odpustil. —

Rekel nič nisem ji,
Šopek le písem ji
Dobro zavutih sem
V roko potisnil.

Višnioviecki.

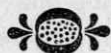
Na kolodvoru.

In solza za solzo v očeh jej iskri,
In solza za solzo jej lice rosi...
Kako je pač težko jemati slovo!...
Oj koliko časa nazaj ga ne bo!...

In solza za solzo jej lice rosi...
Ne vidi li deva krog sebe ljudij?
Ne vidi, kako jo začudeni zro,
Kako nekateri se tam jej smejo?...

In ljudstvo se devinim solzam smeji...
Oj meni srce pa kipi in kipi...
Da nisi njegovo ti dekle lepo,
Kar jaz bi te prosil: „Podaj mi roko!“

Feodor Sokol.

Tak otrok!

Spisala Milena.

Dobro se še spominjam, kako je bilo, ko sem hodila zadnje leto v šolo v osmi razred k Uršulinkam.

Bila sem tako sredi med 14. in 15. letom in po svojih tedanjih mislih zeló pametna.

Še vem, kako ponosno sem stopala v šolo. Par zvezkov, kako knjigo, ali včasih »Block« sem nesla uprav gravitetično v roki, med tem pa držala prste tako, da se niso videle — mnogo zašite a vendar še raztrgane rokavice. Na glavi sem imela bel, širok slamnik z

bornim trakom in šopkom divjih rož, katere sem, kadar so obledele, kar sama pobarvala s karminom. Vedno sem se jezila nad prekratkim krilom, oguljenimi rokavi in preozko jopico. — Seveda, svoje obleke sem nosila po dve, tri leta in če je bilo blago trdno, še delj.

O mrzlem vremenu sem nosila površno jopico dvomljive barve, ki je bila narejena iz starega plašča.

A meni ni bilo nič zato; še nekako prezirno sem gledala svoje nališpane in gizdave součenke. — Sovražila nisem nobene, a prijateljica tudi nisem bila z nobeno. — Neko mrzlo razmerje je vladalo med nami, bila sem zelo ponosna in tudi na prijazen odgovor odgovarjala sem le kratko.

Pri vsem tem sem zavzemala tako nekako prvo mesto v našem razredu. Moje ime je bilo največkrat imenovano med vsemi. Bila sem popularna sè svojo porednostjo in neustrašljivostjo ter sem s tem, da se nisem bala niti stroge matere Stanislave, niti našega kateheta in veliko manj še družih svojih učiteljic, zelo imponirala součenkam.

Učila se nisem nič a imela sem srečo in pogum, da nisem dobila nikdar slabega reda. Pri pouku sem večinoma brala. — Ker mi je M. Stanislava večkrat vzela knjigo, katere potem nisem videla več, postala sem opreznjša ter imela vedno še jedno nabožne vsebine pod klopjo, katera je potem mesto one, ki sem jo brala, romala k M. Stanislavi na mizo.

Stanovala sem pri dveh starih neomoženih šiviljah, kjer sem malo jedla in dosti molila, ter vsa svarila, opomine in nauke poslušala s tisto potrpežljivostjo, kakor opravljanje in obiranje drugih ljudi, s katerim sta si moji gospodinji preganjali dolgčas.

Med součenkami nisem imela, kakor rečeno, nobene prijateljice, a prijateljico imela sem vendar. Bila je Ana, dve leti stareja od mene, ki je hodila v neko modno trgovino šivat razne trakove in cvetlice na klobuke in slamnike. Zelo rada sem jo imela, če sem imela le kaj časa, bila sem pri njej. — Lepo dekle je bila, črnih oči, črnih las, imela je majhen, okrogel, ljubezniv obrazek, bele zobe, vitko postavo.

Vse mi je bila tedaj Ana. — Če sem imela kaj, dobila je ona polovico — za njo bi bila storila vse. A bila sem tudi prav ljubosumna; z nobeno drugo ni smela iti nikamor in še če je govorila s katero izmej svojih tovarišic, bila sem huda.

Kakor rečeno, bila je stareja od mene, pa kljub temu sem bila jaz, ki sem jo vladala. Kar sem hotela, je morala storiti, kjer je bilo meni všeč, tja smo šle na sprehod, in povedati mi je morala vse tajnosti svojega srca.

Hodile smo skupaj v cerkev, k šmarnicam. Bila sem za svoja leta zelo velika, večja nego ona in z neko skrbljivostjo sem jo vodila vedno na desni roki s seboj. Pripovedovala sem ji svoje dogodke iz šole in ona me je morala pazljivo poslušati. Dobro mi je delo, če sem ji mogla kaj povedati in mnogokrat sem v šoli le zato napravila kako neumnost, šla se pritožovat za kako stvar, le da mi je dejala: »O, ti se pa vendar mnogo upaš.«

Ob nedeljah bi jaz morala biti pri maši ob deseti v stolnici. Meni to ni bilo posebno všeč; hodila sem torej ob deseti z Ano v cerkev, kjer sva bili pri tihi maši a potem sva šli po zimi v muzej, kjer naju ni zeblo; po leti pa pod Tivoli ali k sv. Krištofu.

Popoldne sva šli zopet kam iz mesta. Jaz sem hodila najraje tje ob Ljubljani proti Fužinam. Sedli sva na bregu v travo in pripovedovali druga drugej svoje misli. — In ona mi je včasih pravila kdo »hodi za njo« a gorje ji je bilo, če je dejala, da je ta ali oni gimnazijec, če ima ta komij ali oni prostovoljec lepe oči — oštela sem jo, kakor kaka stroga odgojiteljica.

»Kaj, — tisti otrok!« sem dejala zaničljivo, ter pomilovalno jo pogledala, da je tako »neumna«.

Še sedaj me sili smeh, kako patetično sem jo opominjala: »Ana, bodi vendar pametna, kaj ti bodo ti — otroci!«

In vendar sem bila sama otrok, če tudi bi me bil tedaj zelo razžalil, kdor bi mi to rekel.

No, kak visok, širokopleč mož v visocih škornjah, s puško na rami, z lovsko torbo, s strogim obličjem, bujno brado — lep in grd, mrzel in vendar strasten, tak bi bil pač imponiral mojej petnajstletni domišljavosti.

No, in nekdanj o nekej takej priliki privleče Ana prav skesano gostopisane list iz žepa ter mi ga boječe ponudi.

»Oboževano bitje!

Oprosti, da Ti pišem, Ti moja zvezda, moj angelj! — Tvoje nebeške oči, ki mileje svetijo, nego sama luna, očarale so mojo dušo. Kakor popotnik, ki tava sam v temi, pozdravi z veselim srcem zvezdo, ki se zasveti nad njim, tako Te tudi moje srce obožava, Ti, mila zvezda moja. — Ljubim Te, dovoli, da Te ljubim!

In ako bi me Ti tudi zavrgla, ako bi me pahnila nazaj v brezno nesreče moje, ljubil Te bode vendar Tvoj zvesti

N. N.

učiteljski pripravnik II. leta.«

»Ali ne piše lepo?« ogласi se Ana, ko preberem ta proizvod zaljubljenega pripravnika.

»Kaj lepo!« se razjezim, »kako si vendar upa kaj tacega! Ta otrok! In tika te, ali te ni nič sram! — Cela gospodična je, pa se pusti tikati od tacega — otroka! — Ne, ne, to je že preveč, pa ti Ana ti, ti si tako neizrečeno — neumna! — Ne piše lepo!? — Ha, ha, tak otrok!«

Ani pa so stopile solze v oči, milo me je pogledala in zašeptala: »Pa vendar piše lepo!«

Meni se je smilila; tešila sem jo torej rahleje:

»Vidiš Ana, saj je za te prav, kaj pa bo taka neumnost! No, vidiš, tako-le mu piši nazaj, pa bo vse dobro.«

In vzela sem ji pismo iz rok, potegnila mal košček svinčnika iz žepa ter napisala na kolenih nekako tak-le odgovor:

»N. N., učiteljski pripravnik II. leta v Ljubljani.

Ne vem, kje ste vzeli predrznost pisati mi tako bedasto pismo. — In še celo tičete me, — vprašam Vas, od kod imate to pravico!

Toraj angelj sem, no, no, veseli me, — žal, da ne Vaš. —

Mesto pa, da bi obožavali mene in mi pisali take neumnosti, bi Vam svetovala, da se raje učite pedagogike, da Vam konec semestra ne zasveti — kaka trojka v spričevalu. Anica N.«

»Tako, pa jutri mu precej piši, da bodeš imela mir!«

In Ana mi je obljubila, da mu piše tako. Jaz pa sem prijela Ano za roko in šli sva nazaj domov.

Še prav dobro mi je v spominu ta prizor; bilo je menda prav v maju, ko sem pisala tisto pismo tamkaj ob Ljubljani.

Pozabila sem kmalu na to in ker sem bila navajena, da mi je Ana povedala vedno čisto vse, sem menila, da je ta stvar pri kraju.

Hodili sva k šmarnicam k sv. Petru. Tja k predzadnjemu altarju sva se postavili, jaz sem se zelo resno držala, češ, »jaz sem, jaz!« Ako je Ana pogledala malo nazaj, kjer so stali dijaki, takoj sem jo sunila, naj pusti tiste »otroke« v miru.

Nekdaj pa, ko sva šli domu, približa se nakrat med potjo nekdo Ani, stisne ji nekaj v roko in hitro odide.

Mene je to seveda osupnilo in takoj velim Ani:

»Pokaži!«

A Ana se je delala gluho in še le, ko sem dlje silila vanjo, odgovori mi boječe, da mi vse pove in pokaže, a ne zdaj med potjo, ampak doma.

No in doma se je jela jecljaje spovedovati, da ni tistemu pripravniku pisala tako, kakor sem ji rekla jaz, da je že večkrat govorila ž njim, da ji dopisuje in da mu ona odgovarja.

Dobro se še spominjam, kak utis je napravilo to pripovedovanje na-me. Bila sem že tedaj iskrena, strastna, pod hladnokrvnostjo in sarkazmom, kakor sem se inace kazala.

Ana, katero sem imela tako rada, ta me je varala, goljufala me in zakaj? — radi tega bornega pripravnika! — O, bila sem tako jezna na tistega drugoletnika, da bi ga bila kar strla, ko bi bil pred menoj. Imela sem star ponošen solnčnik v roki in pesti so se tako stisnile vkup, da mi je počila palica kar mej prsti. Jaz pa sem stala v svoji togoti pri oknu in zrla na Ljubljaničo, katere voda je v polumraku odsevala reflekse pojemajoče dnevne svetlobe; hudo mi je bilo, saj sem od nekdanj bila sama, vedno sama, povsod sem se čutila tujo, na, in zdaj vara me še Ana — —!

»Enega moraš pustiti«, dejala sem čez nekaj časa, »mene ali onega — otroka!« Še mi zveni po ušesih, kako zaničevalno sem izgovorila zadnjo besedo in četudi se sedaj smejem za to, tedaj mi je bilo vse tako nepopisno resno.

Ana mi je hotela oviti roko krog vratu, a jaz sem jo potisnila nazaj, položila roko na njene rame in ji resno zrla v oči.

»Ana, me li ne poznaš, ne veš li kaj je moje geslo? — Vse, ali nič — tega se držim; sedaj ravnaj po svoji volji!«

»Ne, ne, saj razderem vse, če ni drugače,« mi je odvrnila ona.

Jaz pa sem odprla predal, kjer je imela spravljene svoje drobnarije, poiskala v njem pismen papir, vzela pero in črnilo, postavila vse skupaj na mizo in dejala Ani: »Piši!«

In Ana je sedla, prišla pero, pomočila in pisala, kakor sem ji jaz narekovala:

»N. N., učiteljski pripravnik II. leta v Ljubljani.

Vračam Vam s tem Vaša pisma. Ne pišite mi več, ker bi daljnih Vaših pisem ne sprejela; da me osebno ne boste nadlegovali, to smatram kot pogoj uljudnosti.

Obžalujem in sramujem se svoje slabosti proti Vam. — Vam samemu pa kaže pač bolje učiti se, ako hočete doseči svoj cilj, nego motiti samega sebe in druge s tacimi praznimi marnjami.

Anica.«

Jaz sama sem vtaknila pismo v ovitek, dala ga Ani, da je napravila še naslov ter ga jaz sama vrgla na pošti v tružico, da bi tem gotoveje dospel na svoje mesto.

Od tedaj pa sva si bili dobri z Ano. Kakor poprej sve hodili skupaj sprehajati se in tičali, če nama je čas le količkaj pripuščal, vedno skupaj. Pa prišel je konec šolskega leta in meni je bilo iti domov. Ana me je spremila na kolodvor, obečala mi, da mi bo dostokrat, prav dostokrat pisala — in ločili sva se. — Videla sem jo tedaj zadnjikrat.

S početka mi je pisala pogostoma, potem pa redkeje in redkeje, da sem dobivala na svoja dolga in točna pisma le malo odgovora in nazadnje so ti izostali popolnoma. Pisala sem še parkrat, pa nisem dobila odgovora.

Čez dolgo časa pa — minuli sti kaki dve leti — dobim od Klinarjeve Mici, moje sošolke, s katero sva včasih menjali par vrstic — naznanilo, da je Ana umrla za jetiko.

* * *

Zopet sta potekli dve leti in zopet sem stopala po ljubljanskem tlaku. Vse se je predrugačilo, hiše, ulice, ljudje, le jaz se nisem spremenila. Par potez sicer pred očmi in dve črti kraj ustnic sta se mi zagreblji v kožo — kljub mojim 19 letim — saj se mi ni godilo predobro, a sicer, sicer sem ostala čisto taka, kakoršna sem nekdaj posedala po šolskih klopeh.

Par sošolk sem srečala.

»Glej, kdo bi si mislil, ona pobožna tiha Klebčeva, kako zanimivo ve pripovedovati o svojih častilcih; no, in ta boječa Metnikova, kako koketno — izzivajoče je pogledovala mimoidočega častnika in — pa kdo bi vse našteval! — Vse drugače je, vse! — in Ane, da, Ane, te tudi ni.

»Povej mi no vendar kaj o Ani?« prosila sem Klinarjevo Mici.

»I kaj bi ti pripovedovala, saj veš, kako je bilo. Ana še prej ni bila trdna. Pri N.sovi tvrdki je bila zadnja leta prodajalka. Ves dan stati in skakati iz jednega kota v drugi, govoriti v jednomer no, to ni ravno zdravo. — Potem pa še tisti Škrl, ta jo je še največ spravil pod zemljo.«

»Kdo, Škrl — ali ni bil to učiteljski pripravnik?«

»I, seveda je bil, vsaj je menda že tedaj lazil za Ano, ko si bila še ti v Ljubljani. Potem, ko si odšla ti, je imel proste roke — saj si poznala Ano. In tista njena teta, ta je bila še najbolj neumna, premisli vendar, gre, pa ti vzame tistega Škrta k sebi na stanovanje in hrano; vedela ni o njiju ljubezni še nič, a on je dobro plačeval. Hodila sta vedno z Ano okrog, stala po cele ure na dvorišču, pa se je prehladila nekoč po zimi. Bila je že malo bolja, no, potem se ji je pa o Veliki noči pri tistem potresu spet obnilo na slabše.

Obiskala sem jo. To ti je bila suha in upadla; sama kost in koža. Vprašala sem jo, če ji ti kaj pišeš — pa ni nič hotela slišati o tebi — saj veš, Škrl te je imel dobro v želodcu.

Hodila sva, kakor veš, skupaj v pripravnico: jaz v prvi, on v četrti letnik, ter bila tako nekako kolega. Jaz ga nisem mogla trpeti, vendar sem ga včasih vprašala, kako je Ani in povedal mi je vselej, da ji je slabše.

Kdaj je umrla, veš — saj sem ti pisala. Šla sem za pogrebom. Škrla ni bilo, jokal je gori v sobi, da se je čulo na ulico, kjer smo stali pogrebci.

Na grobu je zapelo nekaj dijakov »Blagor mu, kdor se spočije« in »Nad zvezdami«. Milo se mi je storilo, ko je prst zagrmela na krsto.

Tako mi je pripovedovala Mici in bila sem otožna.

* * *

Zopet sva šli s Klinarjevo Mici na sprehod. Lep dan je bil, pod Tivoli je bilo vse polno šetalcev. Tu gospa z bledoličnim dekletcem ob roki, tam par dijakov, ondi na klopici tri v pisana krila oblečene gospice, a malo dalje dva častnika s svitlimi sabljami in ozkim pasom, vmes pa pestunje s svojimi varovanci: ta z vozičkom, ona brez njega, a poletni zrak je božal lica in senca košatih divjih kostanjev je delala prijeten hlad. — Tako sva se šeteli gori in doli veselo se pomenkovaje in radovedno opazovaje mimoidoče ljudi.

Mahoma se Mici ustavi in me opozori na mimoidočo dvojico, gospoda z nanosnikom, malimi brkami in elegantno obleko ter njegovo spremljevalko nesimpatične zunanosti in ne več mladega obraza.

»Poglej Škrla!«

»Škrl!« se začudim, »kdo pa je ta na njegovi desnici?«

»I no, njegova najnovejša ljubica. Saj se je kmalu potolažil za Anino izgubo. — Beži no, saj sem vedela — možke solze — ha, ha! — No, in zdaj je mnogo na boljsem, le poglej ga, kako je oblečen in verižico pri uri — pristno zlato. Na Primorskem nekje je za učitelja, pa saj veš, plača ni premastna in če hoče biti človek »nobel«, treba mu je še kje drugje dobiti dohodkov. — No, in ni preslaba ta njegova družiča, dobra je, vse mu da. Malo grda je, malo stara, pa se že potrpi, da ima le poln žep!«

Možno, da se še celo oženi ž njo, morda še prav kmalu, ako ima ona še kaj.

Jaz pa sem se spomnila na oni popoldne, ko sva z Ano sedeli poleg Ljubljaničnice, »tak otrok« sem dejala tedaj, a zdaj sem vzkliknila: »Tak mož!« — In zasmejali sva se z Mici rezko in zaničljivo, da sta se ona dva pred nama ozirala.

